

Reikminių tyrimų temos pasiūlymai

PASIŪLYMAS DĖL REIKMINIŲ TYRIMŲ TEMOS

1. DUOMENYS APIE PATEIKĖJĄ	
1.1. Institucijos pavadinimas	Užsienio reikalų ministerija
1.2. Institucijos atstovas, įgaliotas spręsti su teikiamu temos pasiūlymu susijusius klausimus:	
pareigos	Europos Sąjungos departamento Coreper II skyriaus vedėjas
vardas	Martynas
pavardė	Lukoševičius
telefonas	8 699 13578
el. paštas	martynas.lukosevicius@urm.lt

2. TEMOS PASIŪLYMO APRAŠYMAS

2.1. Temos pavadinimas	
Galimos ES plėtros poveikis Lietuvos ekonomikai, finansams ir svarbiausioms sektorinėms politikoms	
2.3. Tyrimų trukmė	
Tyrimų, reikalingų problemai išspręsti, trukmė	6 mėn.
2.5. Temos (problemos) svarba valstybei ir visuomenei	
<i>Aprašoma sprendžiama problema, nurodomos esminės jos priežastys, jei reikia, palyginant Lietuvos padėtį aptariamu klausimu su kitomis Europos Sąjungos valstybės narėmis, pateikiama informacija apie institucijos praktikoje kylančių problemų mastą, situacijos analizė; vadovaujantis turimais įrodymais ir duomenimis (kiekybiniais rodikliais) pagrindžiamas problemos aktualumas ir realus mokslu grįstų sprendimų poreikis (ne daugiau kaip 4000 spaudos ženklų)</i>	
Pastaruoju metu, ir ypač – Rusijai pradėjus agresijos karą prieš Ukrainą - ES plėtros darbotvarkės svarba ir dinamika gerokai sustiprėjo. 2022 m. Ukrainai bei Moldovai suteiktas ES kandidatės statusas, o Sakartvelui – Europinė perspektyva; Albanija ir Š. Makedonija pradėjo derybas dėl narystės	

ES; Bosnijai ir Hercegovinai suteiktas ES kandidatės statusas, o Kosovas pateikė paraišką narystei ES. Narystės ES šiuo metu siekia 10 valstybių: Asocijuotojo trejeto šalys (Ukraina, Moldova ir Sakartvelas), Vakarų Balkanų šalys (Albanija, Juodkalnija, Š. Makedonija bei Serbija) ir Turkija.

Lietuva ES plėtrai teikia strateginę reikšmę bei aktyviai remia, kad ji įvyktų kuo anksčiau ir kokybiškiau. Prioritetą teikiame Ukrainos ir Moldovos eurointegraciniais procesams. Politiniame lygmenyje sutariama, kad ir ES, ir narystės siekiančios šalys turi laiku bei tinkamai pasiruošti ES plėtrai, tačiau darbas iš esmės dar neprasidėjo.

Sėkmingas pasirengimas būsimai ES plėtrai yra vienas iš Lietuvos prioritetų. Siekiant efektyvaus proceso būtina įvertinti galimą ES plėtros poveikį mūsų šaliai. Šios žinios iš esmės padės planuojant bei įgyvendinant pasirengimą, o taip pat formuojant atitinkamas LR pozicijas diskusijoms ES plėtros klausimais.

2.6. Spręstini institucijos, teikiančios temos pasiūlymą, uždaviniai

Nurodoma, kokius uždavinius institucija tikisi išspręsti savo reguliavimo sferoje, pasinaudodama gautais tyrimų rezultatais, įsivertinama, kad uždaviniams išspręsti būtini moksliniai tyrimai, detalizuojamos tikslinės visuomenės grupės ir (ar) kiti naudos gavėjai, nurodoma, koks numatomas tokių sprendimų poveikis jiems (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Turi būti atliktas vertinimas bei parengtos rekomendacijos dėl galimo teigiamo ir (ar) neigiamo ES plėtros poveikio (išskiriant atskirai abu, jei numatomi abu) Lietuvai šiose srityse (prioritetų tvarka):

1. Poveikis ES biudžetui.

1.1. Makroekonominė politika. Turi būti pateikti apibendrinti duomenys apie poveikį Lietuvos BVP augimui, infliacijai, nedarbui, valstybės skolai.

1.2. Lietuvos įmokos į ES biudžetą.

1.3. ES struktūrinių ir sanglaudos fondų parama Lietuvai. Turi būti pateiktas prognozuojamas išmokų dydžių Lietuvai sumažėjimas atsižvelgiant į numatomas Lietuvos ekonomikos raidos tendencijas ir remiantis prielaida, kad daugiamečio biudžeto sudarymo principai bus tokie patys, kaip ir šiuo metu (priemonė „NextGenerationEU“).

1.4. Prekybos politika. Turi būti įvertinta, kokia įtaka būtų daroma Lietuvos importo ir eksporto srautams bei svarbiausiems Lietuvos eksporto ir gamybos sektoriams pasikeitus prekybos režimui. Pirmiausia reikėtų įvertinti, ar: 1) tarp ES ir naujųjų valstybių narių nebeliks tarifų ir tarifinių kvotų; 2) naujų valstybių narių prekės galės lengviau konkuruoti su Lietuvos prekėmis bendrojoje rinkoje; 3) Lietuvos eksportuojamoms prekėms bus patogesnės sąlygos patekti į naujų valstybių narių rinkas. Taip pat reikėtų įvertinti poreikį ES mokėti kompensacijas kitoms Pasaulio prekybos organizacijai priklausančioms šalims pagal Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (angl. General Agreement on Tariffs and Trade) XXVIII straipsnyje nustatytas procedūras, jei būsimų narių maito tarifai, taikomi atskiroms prekių grupėms, būtų mažesni nei atitinkami ES muitai.

1.5. Investicijos. Turi būti pateikti apibendrinti duomenys apie: 1) poveikį tiesioginėms užsienio investicijoms Lietuvoje ir kiek investicijų Lietuva galėtų prarasti naujosios valstybės narės pasiūlius pigesnę darbo jėgą bei atsižvelgiant į kitus kaštus ir 2) Lietuvos investicijas plėtros šalyse, t. y. reikėtų įvertinti, kokia turėtų būti teisinio reguliavimo sistema, kad Lietuvos verslo įmonės galėtų daugiau investuoti naujosiose valstybėse narėse.

2. Bendroji žemės ūkio politika. Turi būti nustatyti Lietuvos žemės ūkio sektoriai, kurie patirtų didžiausią ES plėtros poveikį. Reikėtų pateikti du scenarijus: 1) Lietuvai tenkančios paramos skaičiavimai remiantis prielaida, kad tiesioginės išmokos ir kaimo plėtrai skirtos lėšos būtų skirstomos pagal tuos pačius principus, kaip numatyta ES 2021–2027 m. daugiamečioje finansinėje programoje; 2) jeigu naujai priimtų valstybių narių atžvilgiu būtų taikomas žemės ūkio politikos pereinamasis laikotarpis.

3. Socialinė ir užimtumo politika. Turi būti pateiktos prognozuojamos migracijos tendencijos Lietuvai atvėrus darbo rinką, įvertinta laisvo darbo jėgos judėjimo įtaka atlyginimams bei darbo pasiūlos ir paklausos atitikimui.

4. Vidaus reikalai. Turi būti įvertintas galimas ES plėtros poveikis Šengeno erdvės veikimui, ES išorės sienų valdymui ir apsaugai, migracijai (įskaitant iš trečiųjų šalių), viešajam saugumui, kovai su organizuotu nusikalstamumu ir kt.

5. Geopolitiniai veiksniai.

2.7. Temos sąsajos su strateginiais valstybės dokumentais

Pateikiamos nuorodos į atitinkamus strateginius valstybės dokumentus, pridedami komentarai ir kita susijusi informacija (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

„Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ numatyta aktyviai dalyvauti plečiant vertybėmis grįstą tarptautinę tvarką, ES ir NATO gyvybingumą bei mobilizuojant Vakarų demokratijų koalicijos veiksmus.

2.8. Neatidėliotino problemos sprendimo poreikio pagrindimas

Pagrindžiama, kodėl problemą reikalinga spręsti skubiai; jei problema atitiktų itin skubių reikminių tyrimų pobūdį (ekstremalios situacijos valstybėje keliama iššūkiai ir pan.), tai argumentuojama (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Jau dabar ES lygiu vyksta intensyvios diskusijos dėl ES plėtros. Sutariama, kad plėtra yra ES strateginis poreikis. Taigi svarbiausi klausimai, į kuriuos reikia atsakyti: kada ir kaip vyks plėtra. ES plėtros sėkmė priklausys nuo kuo greitesnio ir kokybiškesnio ES, valstybių narių ir kandidačių pasirengimo. Neatidėliotinai Lietuvai reikalingas įvertinimas apie galimą plėtros poveikį – kad galėtume formuoti pagrįstas pozicijas ir efektyviai rengtis plėtros procesui.

2.9. Laukiami reikminių tyrimų projekto rezultatai, nurodant rezultatų formą

Nurodoma, kokių rezultatų institucija tikisi iš projekto ir kokia forma šie rezultatai turėtų būti pateikti (studija, praktinės rekomendacijos, metodikos padėčiai tam tikroje srityje įvertinti ir prognozuoti, priemonės, modeliai, scenarijai, tinklai, naujos technologijos, nauji metodai ir pan.) (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

1. Kokybinis bei kiekybinis vertinimas dėl ES plėtros poveikio Lietuvai, kaip apibrėžta 2.6 punkte.
2. Suformuluotos rekomendacijos dėl Lietuvos pozicijų vertinamose srityse;
3. Suformuluotos rekomendacijos dėl priemonių, kurių Lietuva turėtų imtis rengdamasi naujų šalių priėmimui į ES.

2.10. Kita svarbi informacija

(ne daugiau kaip 1000 spaudos ženklų)

Vertinimą reikėtų atlikti laikantis prielaidos, kad į ES įstotų šios devynios valstybės: Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Kosovas, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija, Serbija, Ukraina, Moldova ir Sakartvelas. Tarp narystės ES siekiančių šalių Ukraina išsiskiria savo teritorijos dydžiu bei gyventojų skaičiumi, todėl svarbu, kad studijoje taip pat būtų įvardinti konkretūs duomenys, susiję su šios valstybės stojimo į ES poveikiu.